

Foredrag i Oslo Militære Samfund mandag 23. november 2009

Ved

Håkon Lunde Saxi

Forsker ved Institutt for Forsvarsstudier (IFS)

Foto: Stig Morten Karlsen, OMS

Norge og Danmark – felles kurs eller separerte siamesiske tvillinger i forsvarspolitikken?

Ærede Forman, Ærede Forsamling! La meg først takke Oslo Militære Samfund for invitasjonen. Som det framgår av tittelen på foredraget, skal jeg snakke om forskjellene i norsk og dansk forsvarspolitik de siste 20 årene. Jeg tar også sikte på å forklare årsakene til disse forskjellene med utgangspunkt i geopolittikk, politisk ledelse, militær kultur og strategisk kultur. Til sist vil jeg også forsøke å spå litt om hvordan forsvarspolitikken i Norge og Danmark vil se ut i framtiden.

La meg begynne med to bilder som kan illustrer forskjellen på norsk og dansk forsvarspolitik over de to siste tiårene. Det første bilde er fra Tuzla i Bosnia-Herzegovina, tidspunktet er april 1994. En eskadron med danske Leopard 1 stridsvogner engasjerer bosnisk-serbiske styrker, fyrer av 72 105mm granater, og tar muligens livet av over 150 bosnisk-serbiske soldater. Om danskene trenger sanitetstjenester, helikoptertransport eller logistiskstøtte så har de norske kolleger de kan ringe. Men Norge har ingen manøverelementer i Bosnia, så danskene sloss mens nordmennene er "in the rear, with the gear".

Bilde nummer to er fra Afghanistan, tidspunktet er august 2006. En dansk speidereskadron kjører i lettpansrede kjøretøyer til den støvete lille landsbyen Musa Qual i Sør-Afghanistan, for å avløse en tropp med britiske fallskjermjegere. Over de neste 36 dagene blir danskene angrepet over 70 ganger av Taliban, og dreper mist 25 fiendtlige stridende. Fortet danskene holdt fikk tilnavnet "Alamo", fordi man var fullstendig omringet av fiendtlige styrker. Norge var i midlertidig også til stede i

Afghanistan, og denne gangen også med tungt oppsatte *kampstyrker*. Men nordmennene sloss ikke ved sidene av danskene, fordi de norske styrkene befant seg i Maymana eller Mazar-e-Sharif. Begge ligger i Nord-Afghanistan, langt unna der danskene bedrev opprørsbekjempelse i syd.

Disse to eksemplene er tatt med 12 års mellomrom, men de viser begge en tendens: Danmark har påtatt seg risikable kampfoppdrag i utlandsopprasjoner, mens norske styrker enten ikke har vært utrustet for kamp eller har vært satt inn i relativt trygge områder. Dette er en oppsiktsvekkende forskjell på to små og svært like NATO-land. Ikke minst er det oppsiktsvekkende med tanke på Danmarks nærmest pasifistiske utenrikspolitikk under den kalde krigen, som toppet seg under den såkalte "fotnoteperioden" på 1980-tallet, da Danmark reserverte seg offentlig mot flere NATO vedtak.

Mye er altså, som vi har sett, nokså ulikt i norsk og dansk forsvarspolitikk. For det første har *tempoet* i omstillingen fra invasjonforsvar til innsatsforsvar vært forskjellig i Norge og Danmark, og for det andre har *oppgavene* man har tatt på seg i internasjonale operasjoner vært ulike. Disse forskjellene har vært særlig markant når det gjelder landmakten i de to landene.

La meg først si litt mer om *hvordan* utviklingen har vært forskjellig, før jeg kommer tilbake til *hvorfor* vi har gått ulike veier.

Organiseringen av forsvaret og deltagelse i internasjonale opprasjoner

Omstillingen i Danmark mot et ekspedisjonært forsvar begynte alt i november 1992. Man vedtok da å opprette en Dansk Internasjonal Brigade (DIB) på 4.500 soldater dedikert til internasjonale operasjoner. Brigaden var mekanisert, med en reaksjonstid på 14 dager, og den skulle kunne anvendes i alle typer operasjoner på oppdrag av FN, NATO eller KSSE, inkludert høyintensitetskrigføring. Det var mange problemer med DIBen, både med å overholde reaksjonstiden og med at den skulle kunne fungere som en brigade som en del av den 1. britiske panserdivisjonen i ARRC. Likevel var dette et omfattende bidrag både kvantitativt og kvalitativt. Fra 1. januar 1994 ble det også mulig å beordre all medlemmer av det Danske Forsvaret til deltagelse i internasjonale militæropoperasjoner utenfor danske territorium.

I Norge valgte man i januar 1993 kun å stille en motorisert infanteribataljon til disposisjon for NATO, og en litt større og lettere styrke til disposisjon for FN, bygget opp rundt en infanteribataljon. FN-styrken egnet seg kun til tradisjonell fredsbevaring, og selv om NATO-IRF bataljonen i prinsippet skulle kunne drive høyintensitetskrigføring, så manglet den i praksis tilstrekkelig ildkraft og beskyttelse. Det viste seg også at beslutningen om at bataljonen skulle bestå av frivillige vernepliktige gjorde at reaksjonstiden på 7 dager i praksis ikke kunne overholdes.

Parallelt med disse endringene i forsvarstrukturen foregikk det også en endring i mønsteret for deltagelse i internasjonale militære operasjoner i utlandet.

Under den kalde krigen hadde både Danmark og Norge hatt et relativt likt bidrag i utlandsoperasjoner. Det var snakk om lett infanteri og støtteenheter til tradisjonelle, upartiske og konsensusbaserte fredsbevarende operasjoner i regi av FN. Norge hadde vært i Libanon siden 1978, og Danmark på Kypros siden 1964. Selv om disse oppdragene ikke var ufarlige, så var det ikke snakk om kampfoppdrag, og avdelingene var ikke trent og utrustet for krigføring.

Den første indikasjonen på at noe hadde endret seg kom med Golfkrigen i 1990-91. Danmark valgte da å sende en korvett for å håndheve FNs embargo mot Irak. Man sendte altså et krigsskip til Persiabukten, noe som var prinsipielt nytt. Norge avsto å gjøre noe lignende, og sendte isteden et forsyningskip for å støtte den danske korvetten, samt et feltsykehus.

Norge valgte så i første halvdel av 1990-tallet å bidra med personell i støttefunksjoner i Somalia og det tidligere Jugoslavia, og vi sendte tradisjonelle fredsbevarende infanterienheter til Makedonia og opprettholdt vår tilstedeværelse i Libanon. Som Danmark sendte også Norge kampfartøyer til Adriaterhavet under NATO-kommando, men hovedmønsteret for de norske bidragene var altså ikke så ulikt våre tradisjonelle bidrag til FN oppdrag.

Danmark valgte en annen vei. Mekanisert infanteri ble sendt til Kroatia fra 1992, og dette ble etter hvert forsterket med tyngre våpen som bombekastere og panservernraketter. Det tradisjonelle FN-oppdraget på Kypros ble avvirket i 1993. Man sendte også en pansereskadron til Tuzla, som var første gang stridsvogner ble sendt på FN oppdrag. De danske styrkene ble etter hvert innblandet i flere stridshandlinger. Den mest berømte episoden var den tidligere nevnte "Operasjon Bøllebank" i Tuzla-området, hvor danske stridsvogner avfyrte hele 72 stridsvognsgranater i kamp med bosnisk-serbiske styrker.

Dansken valgte altså å sende robuste kampenheter til Persiabukten og Balkan, mens Norge holdt seg til tradisjonell fredsbevaring og støttefunksjoner. Dette mønsteret endret seg fra 1997, da Norge sendte en manøverbataljon til Bosnia under NATO-kommando. Både Norge og Danmark bidro deretter med jagerfly og bakkestyrker under Kosovo krigen. Etter 11. september 2001 sendte både Norge og Danmark spesialstyrker og jagerfly til Afghanistan, som en del av den amerikanskledete "Operation Enduring Freedom".

Styrkestrukturen i Norge og Danmark ble også likere i denne perioden. I 1999 oppretter Norge Forsvarets Innsatsstyrke (FIST), som avskaffer skillet mellom FN og NATO styrkene i Norge. FIST skulle, som DIB i Danmark, kunne sette inn i alle typer operasjoner, inkludert høyintensitetskrigføring. Kvantitativt og kvalitativt kan vi si at størrelsen og typen bidrag Norge og Danmark kunne stille med i utlandet var svært like etter forsvarsreformene i Norge etter tusenårsskifte.

Men akkurat da deltagelse med kampavdelinger i internasjonale oppdrag ble en av hovedoppgavene for det norske forsvaret, så ble de det nærmest den eneste oppgaven for det danske forsvaret. I Forsvarsforliket i Danmark i 2004 avskaffet man mobiliseringsforsvaret, verneplikten ble redusert til 4 måneder, og man gjorde i praksis om Forsvaret til et profesjonelt ekspedisjonskorps. Danmark viste seg også å være lang ivrigere enn Norge til å anvende Forsvaret til krigføring langt fra hjemlandet.

I 2003 var Danmark med på invasjonen av Irak, vel og merke bare med en ubåt og en korvett, men etter invasjonen sender man også robuste bakkestyrker. Norge var som kjent ikke med, og sendte bare et ingeniørkompani da FN oppfordret til det. I 2006 sendte Danmark så bakkestyrker til Sør-Afghanistan hvor de blir involvert i stadige kamphandlinger som fortsatt vedvarer. Danskene har mistet over 20 soldater i Afghanistan så langt, Norge har mistet 4. Det norske bidraget er også robust og har evnen til krigføring, men man har valgt å sette dem inn kun i relativt trygge områder, til

tross for forespørsler fra allierte om å avskaffe nasjonale begrensning på bruk av styrkene.

Det har altså vært en markant forskjell mellom Norge og Danmark både når det gjelder evnen, men særlig når det gjelder viljen til å delta i kampfoppdrag i internasjonale opprasjoner. Hvorfor det? Hvorfor har to land som er såpass like som Norge og Danmark, og som er medlemmer av den samme militæralliansen, utviklet en slik markant forskjell i forsvarspolitikken?

I mine studier har jeg funnet fire faktorer som jeg mener har vært de avgjørende årsakene til denne forskjellen: geopolitikk, lederskap, militær kultur og strategisk kultur. La meg begynne med geopolitikken.

Geopolitikk

Den *geopolitiske* forskjellen er den mest opplagte, og den som hyppigst brukes til å forklare forskjellen mellom Norge og Danmark. Da det sovjetiske imperiet i Øst-Europa brøt sammen i 1989, oppsto det plutselig en diger "buffersone" mellom Danmark og Russland. I 1992–93 følte man i Danmark seg trygg på at det ikke kom noen invasjon av dansk territorium fra øst. Det danske forsvaret kunne dermed omstilles hurtig mot de nye sikkerhetsutfordringene, og bli et utenrikspolitisk instrument som skulle gi Danmark innflytelse i alliansen og hindre krig og urolighet i Europas utkant.

Norges geopolitiske beliggenhet endret seg i midlertidig i langt mer beskjeden grad etter den kalde krigen. Det å grense til Russland var i grunn ikke så ulikt fra å grense til Sovjetunionen, og utviklingen i Russland ble ansett som ustabil og usikker. Derfor opprettholdt man invasjonstrusselen som det dimensjonerende scenarioet for Forsvaret frem til slutten av 1990-tallet. I tillegg økte utfordringene knyttet til Norges enorme og delvis omstridte maritime områder. Forsvarets territorielle forankring ble derfor videreført også etter at invasjonstrusselen forsvant. Man så et behov for militær tilstedeværelse i nordområdene for å bedrive suverenitetshevelse og myndighetsutøvelse, samt å opprettholde en nasjonal krisehåndteringsevne. Sjansen for konflikt i Norges nærområder kan paradoksalt nok ha økt etter den kalde krigen, fordi en begrenset militær trefning ikke automatisk ville eskalere til et nivå hvor NATO ville bli involvert. Danskene synes i midlertidig ikke å ha delt Norges behov for å ha en militær tilstedeværelse i nordområdene, til tross for at Grønland er en dansk besittelse.

Ulike geopolitiske utfordringer ga ulike prioriteringer i Danmark og Norge. Danskene prioriterte kapasiteter som kunne setter inn i internasjonale operasjoner, spesielt hæren. I Norge fikk vi derimot en svekkelse av den tradisjonelt dominerende hæren til fordel for marinen. Satsing på innsetning som del av en flernasjonal koalisjon ga også danskene muligheten til å kutte hele kapasiteter, som ubåter og bakkebasert luftvern. I Norge krevde imidlertid nasjonale oppgaver at man beholdt et bredere spekter av det balanserte forsvaret.

Men geopolitiske ulikheter gir ikke noen fullstendig forklaring på ulikhetene mellom Norge og Danmark. Hvorfor valgte Danmark, som under den kalde krigen ofte var kjent som "det svakeste led" i NATO, å omstille sitt forsvar til en profesjonell ekspedisjonsstyrke som skulle slåss sammen med britene og amerikanerne under fjerne himmelstrøk? Det var jo like tenkelig at Danmark kunne valgt å ta ut en stor "fredsfortjeneste" gjennom å bygge ned forsvaret. Samtidig er det i dag bred enighet i Norge om at invasjonforsvaret ble opprettholdt mye lengre enn strengt tatt nødvendig,

tatt i betraktning de nye sikkerhetspolitiske utfordringene. Den geopolitiske faktoren blir derfor bare en *nødvendig*, men ikke en *tilstrekkelig* forklaring.

Lederskap

En viktig grunn til rask omstilling i Danmark var at *lederne* man hadde i det den kalde krigen sluttet, lenge hadde ønsket en radikal endring av dansk forsvarspolitik. Dette gjaldt særlig utenriksminister og venstrepolitiker Uffe Ellemann-Jensen og den sosialdemokratiske forsvarsminister Hans Hækkerup på 1990-tallet. Begge to hadde vært pinlig berørt av Danmarks status som fotnoteland under den kalde krigen, og de ønsket nå å gjenopprette landets gode navn og rykte som en pålitelig alliert.

Det var disse to som lyktes i å sende en korvett til Golfen i 1990, stikk i strid med Danmarks tradisjonelle pasifisme under den kalde krigen. De var da også Hækkerup som sendte danske stridsvogner og tunge våpen til Balkan på 1990-tallet, til sterk protest fra FN. Uten disse våpnene hadde kanskje danskene blitt like ydmyket i Tuzla som nederlenderne ble i Srebrenica.

Det virkelig overraskende er at disse to politikerne, med ulike partitilknytninger og med sete i to ulike regjeringer, lyktes i å få igjennom en total omlegging av dansk forsvarspolitik. Vi kan altså slå fast at omlegningen ikke skyldtes høyrevridningen i dansks politikk som kom i 2001, siden omlegningen for alvor kom i gang under sosialdemokratene på 1990-tallet. Anders Fogh Rasmussen videreførte deres politikk, men han var ikke var ikke, som mange påstår, arkitekten bak "militariseringen" av dansk utenrikspolitik.

Den politiske og militære ledelsen i Danmark maktet også å gjøre harde prioriteringer. I 2004 ble for eksempel både ubåtvåpenet og bakkebasert luftvern lagt ned. Dette var ikke minst takket være den danske forsvarsledelsen, som i 2003 gikk offentlig ut med å foreslå disse kuttene. Resultatet ble at det Danmark, som hadde et forsvarsbudsjett på 2/3 av det norske, maktet å få flere utsendbare kapasiteter en Norge.

I Norge ønsket ikke politikerne noen tilsvarende endring etter den kalde krigen. Norge hadde vært et mønsterland i NATO sammenlignet med Danmark. Selv om forsvarsminister Johan Jørgen Holst ønsket at NATO skulle ta på seg nye oppgaver, så ble denne målsetningen i liten grad gjort styrende for det norske forsvaret. Ethvert forslag om og å legge om forsvaret ble også møtt med sterk motstand fra det forsvarskommunale komplekse. For politikerne var det få stemmer å vinne, og mange å tape, på å prøve å endre norsk forsvarspolitik.

Norske utenriks- og forsvarsministere fortsatte derfor å snakke om Artikkel 5, Russland og Nordområdene, i en slik grad at Norge en periode ble oppfattet som et av NATOs gjenværende kalde krigere. Endringen i Norge kom i stor grad som et resultat av at reformvillige toppoffiserer i Forsvaret, med tidligere forsvarsjef Sverre Disen i spissen, utarbeidet det radikale endringsforslaget som var Forsvarsstudie 2000. Dette ble så kjempet igjennom politisk av forsvarsminister Bjørn Tore Godal, godt hjulpet av det regjeringsoppnevnte Forsvarspolitiske utvalg. Under Godals etterfølger, Kristin Krohn Devold, ble så det norske forsvaret for første gang involvert i regulære kamphandlinger i utlandet etter 2. verdenskrig.

Men Godal og Devold, samt ledelsen i forsvaret, maktet bare i begrenset grad å få presset igjennom behovet for å prioritere. Beslutningen om å anskaffe *Skjold* klassen er et godt eksempel på dette. Man maktet heller ikke å bygge en like bred konsensus bak

den nye forsvarspolitikken som i Danmark. Uenigheten innad i regjeringen høsten 2006, da ISAF utvidet sitt virkeområde i Afghanistan, demonstrerte at forsvarets utenlandsengasjement var svært omstridt i norsk politikk.

Men en leder agerer ikke i et vakuum. Ledere som ønsker endring må i stor grad forsøke å påvirke organisasjoner som ikke alltid er helhjertet enige i reformprosjektet. Det norske forsvaret var da også betydelig mindre reformvennlig enn det danske.

Militær kultur

I det danske forsvaret var man mer positiv til internasjonalisering og profesjonalisering av forsvaret enn det man var i det norske forsvaret. For eksempel ble DIBen i Danmark opprettet delvis som et resultat av et felles forslag fra de to største militære fagforeningene i Danmark. Disse ønsket også et forsvar som i hovedsak besto av vervete tropper. Dette har sin bakgrunn i at man i Danmark siden 1973 hadde operert med regulære avdelinger utelukkende bestående av vervete soldater, noe som først ble tilfelle i Norge ved opprettelsen av nye Telemark bataljon i 2001.

Frivillighet framfor verneplikt var også mer utbredt i Danmark en i Norge. Det danske heimevernet har for eksempel alltid vært basert på frivillighet, mens det i Norge var basert på verneplikt. Det å ha en sterkere kultur for frivillighet og bruk av vervete soldater gjorde at det danske forsvaret lettere kunne omstille seg til de nye ekspedisjonære oppdragene som kom etter den kalde krigen. Da man i 1994 innførte beordringsplikt til internasjonale opprasjoner i Danmark, valgte bare 5 prosent av mannskapene å reservere seg mot dette. I Norge ble det i midlertidig veldig kontroversielt da regjeringen i 1995 foreslo å innføre en lignende bestemmelse, og både Norges Offiserforbund og Befalets Fellesorganisasjon gikk imot. Resultatet var den begrensede beordringsplikten som ble innført i 1999, som kun gjaldt for nyutdannede offiserer. Først i 2004 ble ordinær beordringsplikt til internasjonale operasjoner innført i Norge, over 10 år etter innføringen i Danmark.

En annen årsak til reformmotstand i Norge var at vi hadde et langt mer topptung forsvar. I 2002 hadde det Norske forsvaret 3 ganger så mange offiserer på oberstløytnantsnivå eller høyere en det danske forsvaret. Denne store gruppen med såkalte "overtallige" offiserer utgjorde i følge forsvarsminister Godal noen av de fremste motstanderne av omlegging. Danskene hadde i tillegg et profesjonelt underoffiserskorps, noe som gjorde at de hadde mer erfarne ledere på taktisk nivå, og at de utdannet færre høyere grads offiserer. Til sist gjorde danskene langt mindre bruk av vernepliktige. Mens over halvparten av norske militære mannskaper var vernepliktige i 2002, utgjorde denne gruppen under ¼ av det danske forsvaret.

Det danske forsvaret hadde altså en kultur som var mer tilpasset et post-kald-krigs paradigme enn det norske: mer frivillighet, flere stående avdelinger med vervete, færre staboffiserer, mer erfarne ledere på taktisk nivå og færre vernepliktige.

Men forsvaret er bare et instrument for staten og samfunnet, og på samme måte som med den militære kulturen var det også betydelige ulikheter i hvordan man så på militærmakten på strategisk nivå i Norge og Danmark.

Strategisk kultur

Under den kalde krigen kan vi si at Norge og Danmark delte et felles "nordisk" syn på bruken av militærmakt. Dette endret seg etter 1990. Den vellykkede, sett fra et dansk perspektiv, anvendelsen av militærmakt i Persiabukta og spesielt i Bosnia, endret

fullstendig oppfattelsen av hva som var “normalt” og “rutine” i dansk forsvarspolitik. I Danmark hadde forsvaret under den kalde krigen blitt sett på som et symbolsk, men i seg selv betydningsløst, bidrag til allianseforsvaret. Nå ble forsvaret plutselig oppfattet som et nyttig utenrikspolitisk instrument.

I Norge hadde vi et mer positivt syn på forsvaret under den kalde krigen. Det norske forsvaret hadde vært større, og hadde blitt tildelt mer ressurser enn det danske. Ingen aktører gikk heller aktivt inn for å endre oppfattelsen av hva som var forsvarets naturlige oppgaver i Norge. Resultatet var stor grad av kontinuitet i måten vi tenkte om forsvaret.

Det virker også som om det nye paradigme om bruk av militærmakt som et utenrikspolitisk instrument falt i dårlig jord i Norge. Flere forskere har påpekt det vi kan kalle for en “fredsdiskurs” i norsk utenrikspolitisk tenkning. Denne lot seg vanskelig kombinere med annen bruk av militærmakt en i selvforsvar. Resultatet ble at politikerne ble tvunget til å nedtone de militære aspektene med bruk av forsvaret i internasjonale opprasjoner, og isteden forsøke å fremstille dette som en type militær utviklingshjelp. Resultatet har blitt karakterisert som en type kognitiv dissonans, hvor realiteten på bakken ikke står i forhold til retorikken på politisk nivå. Det mest kjente eksempelet på dette er nok statsminister Kjell Magne Bondeviks betegnelse av Kosovokrigen som en “begrenset militær aksjon”, heller en å si offentlig at dette var Norges første krigsdeltagelse siden 1945.

I Danmark har derimot den nasjonale sikkerhet vært brukt som hovedbegrunnelse for forsvarets agerende i internasjonale opprasjoner. Påstander om at Danmark er i krig, og at landet blir forsvart i Iraks ørken eller Afghanistans fjell, er blitt så vanlige at dette ikke lenger er kontroversielt i det politiske sentrum. Konsensusen om den aktivistiske forsvarspolitikken har bare brutt sammen to ganger i løp av de siste 20 årene, og begge gangene var knytte til Sosialdemokratenes motstand mot respektivt deltagelsen og deretter foreleggelsen av den danske tilstedeværelsen i Irak. Med disse to unntakene har det altså vært bred tverrpolitisk enighet om den nåværende linje i Dansk forsvarspolitik.

Til sist hadde forsvaret flere formål i Norge enn i Danmark. Siden 1970-tallet hadde under ¼ av alle danske menn gjennomført militærtjeneste, mot rundt ¾ i Norge. Det norske forsvaret hadde en dyp lokal forankring, og mange frivillige organisasjoner jobbet opp imot Forsvaret. Dermed fikk også det norske forsvaret en viktigere nasjonsbyggende rolle en sitt danske motstykke. Motstanden mot for eksempel å avskaffe verneplikten var derfor mer beskjeden i Danmark, mens i Norge blir slike forslag møtt med sterke emosjonelle reaksjoner.

Avslutning

Som vi har sett, så var det altså flere og sammensatte grunner til at norsk og dansk forsvarspolitik gikk ulike veier etter den kalde krigens slutt. Mønsteret de siste 20 årene er at Danmark har vært mer ekspedisjonsorientert og mer villig til å delta i stridshandlinger, mens Norge har hatt et sterkere territorielt fokus og har vært motvillig til å anvende forsvaret i stridsoppdrag. Vil dette mønsteret vedvare også i framtiden?

Det er lite som tyder på at Norge kommer til å gjøre radikale endringer ved dagens politikk. Den rødgrønne regjeringen har gitt signaler om at de ikke kommer til og revurdere begrensningene på bruk av Norske styrker i utlandet. Samtidig har Nordområdene fått øket oppmerksomhet, noe som styrker fokuset på nasjonale oppgaver. Beslutningen om å sende et feltsykehus til Tsjad på oppdrag av FN er på

mange måter også en tilbakevending til mønsteret fra tidlig på 1990-tallet med å bidra med støtteavdelinger. De neste årene kan vi altså verken vente oss noe mer fokus på utenlandsoppgaver, eller noen skarpere oppdrag.

Hva så med Danmark? Den nylig avleverte Danske forsvarskomisjonsberetningen, og det nylig inngåtte forsvarsforliket, peker begge i retning av kontinuitet. Man toner riktignok ned fokuset fra tidligere med å skulle stille med "initial entry forces" for en amerikanskledet koalisjon, men beholdte fokuset på å drive ekspedisjonær krigføring. Man fortsetter også trenden med å kutte i kapasiteter for å rendyrke såkalte "helstøpte kapasiteter". Feltartilleriets tunge ildstøttekapasitet ble for eksempel besluttet tatt ut av strukturen i år.

Det er i midlertidig tre faktorer som kan gi en endring i dansk forsvarspolitik, og som dermed kan bidra til å gjøre Norge og Danmark likere. For det første kan det komme et folkelig opprør mot de økende tapene i Afghanistan. Dette virker lite trolig basert på reaksjonene til nå, men det er ikke utenkelig. For det andre driver danskene rovdrift på både utstyr og personell for å opprettholde dagens utenlandsengasjement. Det danske forsvaret mangler cirka 2.300 soldater per dag dato, og antallet som forlater tjenesten er urovekkende høyt. Samtidig er investeringene i nytt materiell betydelig lavere enn i Norge. Resultater kan bli at Danmark blir tvunget å redusere sitt engasjement. For det tredje har også danskene nå fått øynene opp for nordområdenes økende betydning. Man oppretter nå en arktisk kommando, og en styrkekatalog for å kunne sette sammen en arktisk innsatsstyrke. Spørsmålet er om ikke Danmark i fremtiden vil føle et behov for et større militært nærvær rundt Grønland, ettersom klimaendringene øker områdets strategiske og resursmessige betydning.

La meg avslutte med denne tanken: Norge og Danmark har hatt svært ulike forsvarspolitiske linjer de siste 20 årene, og de kommer til å fortsette å se ting forskjellig. Men kanskje kan klimaendringens effekt på sikt bli at våre to land samarbeider tettere militært i nordområdene? Både Norge og Danmark synes for eksempel å føle et spesielt ansvar for Islands sikkerhet, og vi utgjør to av fem stater som grenser til det arktiske området. Altså kan geopolitikken i fremtiden komme til å føre oss tetter sammen, heller enn som tidligere å dra oss i ulike retninger.

Takk for oppmerksomheten!